

Verksamhetens ansvar för städning och rengöring

Regiongemensam vårdhygienisk riktlinje

Rekommendation för hälso- och sjukvård i Västra Götalandsregionen.
Framtagen i samarbete mellan vårdhygienenheter i Västra Götaland.

Förändringar sedan föregående version

Ersätter tidigare version daterad 2024-12-11.

Redaktionella förtydligande och komplettering av begrepp i definitionslista, uppdatering av länkar samt anpassning till regiongemensam mall.

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte	2
Utförande.....	2
Uppföljning.....	5
Ansvar	5
Relaterad information	5
Tillämpliga lagar, föreskrifter eller externa riktlinjer	5
Kunskapsöversikt.....	6
Arbetsgrupp	6
Granskare.....	7
Definitioner till denna riktlinje Bilaga 1	7

Bakgrund och syfte

Syfte med riktlinjen är att säkerställa att samtliga områden i vårdverksamheter städas och rengörs i tillräcklig omfattning och med rätt kvalitet, för att minska mängd mikroorganismer i miljön.

Syfte är också att tydliggöra linjefejs ansvar med definition och klagörande av berörda parters ansvarsområde (gränsdragning). Se även Fastighet, stöd och service, [Styrande och Stödjande dokument](#), Intern service, Rena lokaler (Styrande dokument) samt Vårdhandbokens avsnitt om [Städning, rengöring](#).

Riktlinjen avser i första hand ansvars- och gränsdragningsfrågor rörande städning och rengöring i vårdens lokaler. För att förebygga smittspridning och vårdrelaterad infektion via miljö och gemensam utrustning är basala hygienrutiner inklusive punktdesinfektion samt städning och rengöring viktiga delar. Omfattning av städning och rengöring behöver även ta hänsyn till vårdhygieniska riskfaktorer i den egna verksamheten, exempelvis vårdtid, omfattande vårdbehov, mottagliga patienter eller bristande kognitiv förmåga.

Att vårdlokaler upplevs rena bidrar till allmänt positivt helhetsintryck och medverkar till god vård- och arbetsmiljö. Fullgod städning minskar dessutom slitage på lokaler och inventarier.

Utförande

Verksamheten ansvarar för städning och rengöring av ytor och utrustning närmast patient samt slutstäd med mera oavsett om utförare är vårdpersonal eller servicepersonal inom vårdnära service (VNS). Övrig städning och rengöring (regelmässigt städ och periodiskt underhåll/ storstäd) sköts av lokalvårdare inom serviceorganisationens uppdrag.

Vårdverksamhetens linjefejs ansvarar för att:

- Klargöra verksamhetens ansvar för städning i vårdlokaler genom att upprätta ansvars-/gränsdragningsdokument, oavsett om vård- eller servicepersonal är utförare. För stöd se Intern service dokument, [Rutin för gränsdragnings och ansvarsfördelning inom lokalvård](#) och [Rutin för regelmässig städning](#).

Exempel på områden som verksamheten ansvarar för är:

- städning och rengöring av patientnära ytor
- städning och rengöring av utrustning som delas mellan patienter
- slutstädning
- städning och rengöring av gemensamma utrymmen och vårdnära lokaler, exempelvis behandlings-/undersökningsrum, läkemedelsrum, förråd, desinfektionsrum och avdelningskök.
- Definiera vad som ingår och med vilken frekvens städning och rengöring ska utföras inom olika områden.
 - Bedöm kontinuerligt behov av utökad daglig patientnära städning beroende på omfattning av riskfaktorer hos patient.
- Definiera för utrustning som delas mellan patienter, vad som ska rengöras och desinfekteras mellan varje patient.
- Definiera kritiska punkter (ytor med hög smittorisk), för eventuell komplettering med desinfektion, vid patientnära städ.
- Definiera kritiska punkter (ytor med hög smittorisk), för komplettering med desinfektion, vid slutstäd.
 - Innebär att slutstäd alltid sker i två steg (oavsett känd smitta eller inte), det vill säga rengör först hela vårdplatsen, desinfektera därefter kritiska punkter.
- Kommunicera planerat slutstäd till lokalvårdsorganisation, så att det samordnas med regelmässigt städ för att uppnå mål med rengjord och desinfekterad vårdplats för nästa patient.

- Informera lokalvårds-/servicepersonal om särskilda omständigheter till exempel skyddsutrustning ska användas på vårdrum.
- Upprätta verksamhetsbaserade checklistor och kontinuerligt bedöma behov av uppdatering. Respektive checklista ska innehålla vad som ingår, frekvens samt plats för signatur och tidpunkt. Förslag på checklistor:
 - [Städning av patientnära ytor på vårdrum](#)
 - [Städning i vårdnära lokaler och mottagningsrum/utrustning som delas](#)
- Vid avtal med serviceorganisation avseende patientnära rengöring och städning, till exempel vid uppgiftsväxling (VNS), ska tydlig dokumentation upprättas om vad som ingår och med vilken frekvens.
- Definiera vilken städutrustning och vilka medel som ska användas i de fall vårdpersonal är utförare av patientnära städ och slutstäd. När verksamhetsbunden städning är upphandlad (VNS) och utförs av utbildad servicepersonal kan detta överlåtas till serviceorganisation.
- Städutrustning och upphandlat städmaterial (till exempel moppar) finns tillgängligt på varje vårdenhet för bland annat akutstädning.
- Säkerställa att personal har kunskap om hur städning och rengöring i vårdmiljö utförs. Läs Vårdhandbokens avsnitt, [Städning, rengöring](#).
- Personal som upptäcker kroppsvätskor och föroreningar ansvarar för att punktdesinfektion och/eller punktstädning utförs,
 - på vårdenhet har vårdpersonal huvudansvar för punktdesinfektion
 - punktstädning utförs direkt vid förorening/spill av till exempel dryck.

Uppföljning

Linjechef ansvarar för uppföljning och utvärdering tillsammans med serviceorganisation i samband med granskning av städkvalitet som utförs regelbundet. Vid behov av dialog kring lokalvårdstjänster och/eller vårdnära service (VNS) kontaktas i första hand aktuell enhetschef för lokalvård.

Medvetet avsteg från denna riktlinje dokumenteras i patientjournal om avsteg är kopplat till patient. Annan orsak till avsteg, till exempel uppenbara brister i rengöring/städning, rapporteras i MedControl PRO eller befintligt avvikelssystem.

Ansvar

- Linjechef ansvarar för att denna riktlinje, checklistor och aktuellt avsnitt i Vårdhandboken är känt och följs av alla medarbetare.
- Linjechef (eller motsvarande) ansvarar för att lokalvårds-/servicepersonal får information om eventuell skyddsutrustning.

Relaterad information

[Styrande och Stödjande dokument](#), Intern service, Rena lokaler med tillhörande styrande dokument, Fastighet, stöd och service.

Förslag på checklistor för vårdpersonal:

- [Städning av patientnära ytor på vådrum](#)
- [Städning i vårdnära lokaler och mottagningsrum/utrustning som delas](#)
- [Städning, rengöring](#) Vårdhandboken

Tillämpliga lagar, föreskrifter eller externa riktlinjer

[Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning. 15 kap \(AFS 2023:11\)](#) Stockholm: Arbetsmiljöverket

[Risker i arbetsmiljön, Avdelning VI: Smitta \(AFS 2023:10\)](#) Stockholm: Arbetsmiljöverket

Kunskapsöversikt

[Städning i vårdlokaler \(SIV\)](#) Vårdhygieniska rekommendationer för städ-, service-, vård- och omsorgspersonal. Svensk Förening för Vårdhygien 2020 09 18

Dancer SJ. Hospital cleaning in the 21st century. Eur J Clin Microbiol Infect Dis 2011;30:1473-81

Dancer SJ, Kramer A. Four steps to clean hospitals: Look, plan, clean and dry. J Hosp Infect 2019;103:e1-8

Huslage K, Rutala WA, Sickbert-Bennett E. A quantitative approach to defining "high-touch" surfaces in hospital. Infect Control Hosp Epidemiol 2010;31(8):850-53

Mitchell BG, Dancer SJ, Andersson M, Dehn E. Risk of organism acquisition from prior occupants: a systematic review and meta-analysis. J Hosp Infect 2015;91:211-17

Sveriges Kommuner och Landsting. Vårdnära service en viktig del i framtidens sjukvård. Stockholm 2014

Svensk Standard, SS 8760014:2017. Rengöring och städning för minskad smittspridning inom hälso- och sjukvård. Stockholm: Swedish Standards Institute (SIS); 2017

Arbetsgrupp

Fanny Björk, hygiensjuksköterska, Vårdhygien NU-sjukvården

Jenny Andersson, hygiensjuksköterska, Vårdhygien Södra Älvsborgs sjukhus

Kerstin Möller, hygiensjuksköterska, Vårdhygien SU

Therese Mård, hygiensjuksköterska, Vårdhygien Skaraborgs sjukhus

Tove Windh, hygiensjuksköterska, Vårdhygien SU

Granskare

Jon Edman Wallér, Specialistläkare, Vårdhygien Södra Älvsborgs sjukhus

Patrik Gidmo, Processledare & Tjänsteägare, Intern service, Fastighet, stöd och service

Definitioner till denna riktlinje Bilaga 1

Akutstädning	Städåtgärd som inte kan uppskjutas till nästa regelmässiga städtillfälle utan måste utföras omedelbart.
Desinfektion	Process med kemiska medel som minskar antal mikroorganismer till en nivå som inte innebär risk för överföring av smitta
Förorening	Ansamling av material på fel plats eller i stor mängd.
Kritiska punkter	Ytor med hög smittorisk - patientnära ytor, utrustning som delas eller andra ytor som används eller vidrörs frekvent och kan innebära risk för smittspridning. Benämns ibland som tagställen.
Kroppsvätskor	Till exempel blod, urin, avföring och sekret.
Lokalvårdare	Personal anställd i serviceorganisationen som utför regelmässig städning eller andra lokalvårdsuppdrag.
Patientnära ytor	Inredning, inventarier och utrustning vid patientplatsen, till exempel säng/brits, sängbord, lampa, instrumentpanel.
Periodiskt underhåll, storstäd	Grundlig rengöring av lokaler inklusive svårtillgängliga ytor

	som resulterar i städmässigt väl underhållna, fläckfria lokaler. Benämns även storstäd.
Punktdesinfektion	Spill av smittsamt material och/eller kroppsvätskor torkas upp direkt med ytdesinfektionsmedel.
Punktstädning	Spill av till exempel mat eller kaffe torkas upp direkt med vatten och eventuellt rengöringsmedel.
Regelmässig städning	Rengöring av ytor som inte räknas som patientnära till exempel golv, allmänna ytor, hygienutrymme, toalett. Utförs av serviceorganisation genom centralt avtal, i VGR med Fastigheter, stöd och service.
Rengöring	Metod där ytor mekaniskt bearbetas för att ta bort smuts, damm och andra orenheter så att ytorna blir estetiskt och synligt rena. Med rätt rengöring bevaras ytskiktet och antalet mikroorganismer minskas. Därmed förebyggs anhopning, uppvirvling och förökning av föroreningar.
Riskfaktorer för smittspridning/ smitta	Exempel på patientrelaterade riskfaktorer är kräkning, diarré, eksem, omlägningskrävande vätskande och/eller kroniska sår.
Servicepersonal	Personal anställd av serviceorganisation som enligt avtal utför definierade tjänster (VNS) inom verksamheten, exempelvis patientnära städning och slutstäd.
Slutstäd	Städning i samband med att patient byter vårdplats, skrivs ut eller avslutar isolering. Inkluderar bland annat patientnära ytor till exempel säng och sängbord samt hygienrum på enkelrum.
Storstäd	Se periodiskt underhåll.

Städning	Rengöring, materialvård, avlägsnande av material, avfall med mera.
Vårdpersonal	Personal anställd på vårdenhet som utför patientnära och/eller vårdnära städning/rengöring, till exempel vårdbiträde, undersköterska eller sjuksköterska.
Ytdesinfektion	Medel avsett för desinfektion/smittrening av ytor i lokaler, på medicinteknisk utrustning och inredning med mera.
Vårdnära lokaler	Vårdlokaler i nära anslutning till vårdverksamhet utan att patienter vistas där, till exempel kök, läkemedelsförråd.
Vårdnära service (VNS)	VNS är innebär att patientnära uppgifter, där man ej behöver vårdkompetens, utförs av servicepersonal till exempel slutstäd och städning av patientnära ytor.

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: NU-sjukvården

Innehållsansvar: Fanny Björk, (fanbj1), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Maria Andersson, (maran126), Chefsjuksköterska

Dokument-ID: NU10092-2087047004-7

Version: 6.0

Giltig från: 2025-05-16

Giltig till: 2027-05-10